

Tasavvuf nedir?

Sual: Tasavvuf nedir?

CEVAP

Tasavvuf, kalbi saf yapmak, kötü huylardan temizlemek ve iyi huylarla doldurmak demektir. Tasavvuf hâl işi olduğu için, yaşayan bilir, tarif ile anlaşılmaz.

Tasavvuf ilmi, kalb ile yapılması ve sakınılması gereken şeyleri ve kalbin, ruhun temizlenmesi yollarını öğretir. Buna (Ahlak ilmi) de denir.

Tasavvuf ehli, kendi derecesine göre, tasavvufu tarif etmiştir. Birkaçı şöyle:

Tasavvuf, dinin emirlerine uyup, yasaklarından kaçarak kalbi kötü huylardan temizleyip, iyi huylarla doldurmak demektir.

Tasavvuf, sünnet-i seniyyeye yapışmak ve bid'atlerden kaçmaktır.

Tasavvuf, nefsin iman ve itaat etmesi, bütün ibadetlerin ve bütün hayırlı işlerin hakiki ve kusursuz olmasıdır. Allahü teâlânın lütuf ve ihsanı ile daha yükseklere çıkanlar da olur.

Tasavvuf, fâni olan her şeyden yüz çevirip, baki olana bağlanmaktır.

Tasavvuf, İslam ahlakı ile süslenmektir.

Tasavvuf, ölmeden önce ölmektir.

Tasavvuf, baştan başa edeptir, tamamen edepten ibarettir.

Tasavvuf, kadere rızadır.

Tasavvuf, Hak teâlâyâ inkıyaddır, kayıtsız şartsız teslimiyettir.

Tasavvuf, emeli bırakıp amele devam etmektir.

Tasavvuf, kalbi kötü huylardan temizlemek ve iyi huylarla doldurmaktır.

Tasavvuf, namaz, oruç ve geceleri ibadet etmek demek değildir. Bunları yapmak her insanın kulluk vazifesidir. Tasavvuf, insanları incitmemektir. Bunu yapan, vasıl olmuş, yani maksada kavuşmuştur.

Tasavvuf, insanı, ibadetlerde gereken ihlase ve insanlara karşı gereken güzel ahlaka kavuşturan yoldur. İnsana bu yolu mürşid-i kâmil öğretir.

Tasavvuf, her sözünde, her işinde, dine yapışmaktır.

Tasavvuf, ızdırap çekmektir. Sükun ve rahatlıkta, tasavvuf olmaz. Yani, aşıkın maşuku aramaya çalışması, maşuktan başkası ile rahat etmemesi gerekir.

Tasavvuf, Resulullahın mübarek kalbinden çıkıp, evliyanın kalblerine gelen

bilgilerdir.

Tasavvuf, kendi nefsinin ayıplarını, kusurlarını anlamaktır ve dine uymakta kolaylık ve lezzet hasıl olmaktır ve gizli olan şirkten, küfürden kurtulmaktır.

Tasavvuf, herkese merhametli olmak ve ruhsat olan ameli terk etmektir.

Tasavvuf, Allahü teâlâyı, görür gibi ibadet etmektir. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki: **(Allahü teâlâyı görür gibi ibadet et! Sen Onu görmüyorsan da, O seni görüyor.)** [Buhari]

(Bir kimse, iki salih komşusundan nasıl utanıyorsa, gece gündüz, kendisi ile beraber olan iki melekten de öyle utanmalıdır!) [Beyheki]

Allahü teâlânın gördüğüne inanan, Onun beğenmediği bir şeyi yapabilir mi? Yanındaki iki meleğin, günah ve sevapları tespit etmekle görevli olduğunu yakînen bilen kimse, kötü işler yapabilir mi?

Tasavvufun yediyüzden fazla tarifi yapılmıştır. Hepsinin özü ehemmi, mühimme tercihtir. Yani çok önemli işi, önemli işten önce yapmaktır.

Ağlayan bir kimse görsek, hangi üzücü şeyin bu kimseyi ağlattığını bilemeyiz. Eğer ayağına diken battığı için ağlıyorsa, diken bize batmadığı için, ona verdiği ızdırabı anlayamayız. Bir delinin, ne için güldüğünü bilemeyiz. (Şunun için gülüyorum) dese bile, o hadise deliye tesir ettiği gibi bize tesir etmez. Aşığın hâli bir başkadır. Tasavvuf da böyle bir hâl işi olduğu için biz bilemeyiz.

Tasavvufta makamlar

Tasavvuf erbabından **Mevlana Abdurrahman Cami** hazretleri buyuruyor ki: Tasavvufta, makamların sonuna varan mutasavvıflar iki çeşittir:

Birincisi, Peygamber efendimiz aleyhisselamın izinden giderek, kemale erdikten sonra, insanları irşad için halk derecesine indirilmiş irşad ehli olanlardır.

İkincisi, yükseldikleri derecelerde bırakılıp insanların yetişmesi ile vazifeli olmayanlardır. Bunlara evliya denir.

Tasavvuf yolunda yürüyenler de iki kısımdır:

Birincisi, Allahü teâlâdan başka her şeyi unutup, yalnız Onu ister. [Yunus Emre'nin, "Bana seni gerek seni" demesi böyledir.]

İkincisi de Cenneti isteyen taliblerdir.

İmam-ı Rabbani hazretleri buyurdu ki:

(Tasavvuf ehlindeki haller ve marifetler, muhabbetin fazla olmasından hasıl oluyor. Allahü teâlânın sevgisi, bu büyükleri o kadar kaplıyor ki, başka şeylerin ismi ve cismi hatırlarına gelmiyor. Başka bir şey görmüyorlar. İster istemez, sevgi sarhoşluğu ile, üzerlerini bu halin kaplaması ile, başka şeyleri yok biliyorlar. Allahü teâlâdan başka bir şey görmüyorlar. [Hallac-ı Mansur'un "Enel-hak" demesi gibi.] Bu

hallerin ve marifetlerin ötesinde başka kemaller ve üstünlükler vardır ki, o, kemalatın yanında bu haller ve marifetler, okyanus yanında bir damla gibidir.)

Tasavvuf, Yahudi veya Yunan filozoflarının uydurması değildir. Tasavvuf bilgilerinin hepsi Resulullah efendimizden gelmektedir. Bunların isimleri sonradan konulmuştur. Resulullahın, Peygamber olduğu bildirilmeden önce, kalble zikrettiği muteber eserlerde yazılıdır.

Zikir ve nefis muhasebesi, Resulullah ve Eshab-ı kiram zamanında da vardı. Hicri 2. asır sonlarında, Ehl-i sünnetten, kalblerini gafletten koruyanların ve nefislerini Allah'a itaate kavuşturanların bu hallerine **Tasavvuf** ve kendilerine **Sofi** ismi verildi. Kendine ilk defa sofi denilen zat, Ebu Haşim Sofidir.

Tasavvuf, İslam ahlakı ile ahlaklanmak için gereken bilgileri öğreten bir ilimdir. Tıp ilmi, beden sağlığına ait bilgileri öğrettiği gibi, tasavvuf da kalbin, ruhun, kötü huylardan kurtulmasını öğretir, kalb hastalıklarının alametleri olan kötü işlerden uzaklaştırır, Allah rızası için güzel iş ve ibadet yapmayı sağlar. Zaten dinimiz, önce ilim öğrenmeyi, sonra buna uygun iş ve ibadetin Allah rızası için yapılmasını emreder. Kısaca din, ilim, amel ve ihlastan ibarettir.

İmam-ı Malik hazretleri buyurdu ki:

Fıkıhı öğrenmeden tasavvuf ile uğraşan dinden çıkar, zındık olur. Fıkıhı öğrenip tasavvuftan haberi olmayan bid'at ehli, sapık olur. Her ikisini edinen hakikate kavuşur. (**Merec-ül bahreyn**)

Kalbin, kötü huylardan temizlenmesi için, Allah için olmayan her şeyin sevgisini kalbden çıkarmak gerekir. Bu yolda ilerlemek Peygamberlerin ahlakındandır.

Kötü sıfatlar, cahillik, öfke, riya, kin, haset, kibir, ucup cimrilik, mal ve makam sevgisi, övülmeyi sevmek, ayıplamaktan korkmak, suizan, övünmek gibi şeylerdir.

Güzel huylar, ilim, tefekkür, rıza, hayâ, tevazu, merhamet, mürüvvet, cömertlik gibi güzel işlerdir. Kötü sıfatlardan kurtulmak ve güzel huylarla süslenmekle kalb temizlenmiş olur.

Huzura kavuşmak için

Dünya ve ahiret iyiliklerine, rahat ve huzura kavuşmak için **birinci** olarak doğru bir iman sahibi olmak gerekir. Doğru bir imana kavuşmak için, Ehl-i sünnet itikadını öğrenmek ve inanmak gerekir.

İkincisi, insanların saadeti için gereken şey, dinin emir ve yasaklarını öğrenmektir. Dinimizde bildirilen helal, haram ve diğer hususları öğrenmek ve buna uygun hareket etmektir.

Üçüncüsü, kalbin kötülüklerden temizlenmesi ve nefsin terbiye edilmesidir. Nefs hep kötülük yapmak ister. Onun bu isteklerinden kurtulmak ve Allah sevgisini kalbe yerleştirmek için, tasavvuf âlimlerinin eserlerini okuyup amel etmek gerekir.

Bir kimse doğru imana kavuşur, dinin emirlerini seve seve yerine getirirse enbiyaya, evliyaya ve melaikeye benzer ve onlara yaklaşır. Aynı cinsten olan şeyler, birbirini

çektığı gibi onlar tarafından yanlarına çekilir. Çok büyük bir mıknatısın bir iğneyi çekmesi gibi onu yüksekliklere çekip Cennete kavuşmasına sebep olurlar.

Manen yükselmek dünya ve ahiret saadetine kavuşmak bir uçağın uçmasına benzetilirse, iman ile ibadet, bunun gövdesi ve motorları gibidir. Tasavvuf yolunda ilerlemek de, bunun enerji maddesi, yani benzinidir. Tasavvufun iki gayesi vardır: Birincisi, imanın yerleşmesi ve şüphe getiren tesirlerle sarsılmaması içindir. Akıl ile, delil ve ispat ile kuvvetlendirilen iman böyle sağlam olmaz. Allahü teâlâ buyurdu ki: **(Kalblere imanın yerleşmesi ancak ve yalnız zikir ile olur.)** [Rad 28]

Zikir, her işte, her harekette Allahü teâlâyı hatırlamak, Onun rızasına uygun iş yapmak demektir. İkinci gayesi, ibadetlerde kolaylık, lezzet hasıl olması için, nefsten doğan sıkıntıların giderilmesidir. İbadetleri kolaylıkla, seve seve yapmak ve günah olan işlerden de nefret edip uzaklaşmak, ancak tasavvuf ilmini öğrenip, bu yolda ilerlemek ile mümkündür.

Evliyalığa kavuşturan yol tasavvuftur

İmam-ı Rabbanî hazretleri buyuruyor ki:

İslam dininin bir sureti, bir de hakikati, özü vardır. Sureti, önce iman etmek, sonra, Allahü teâlânın emirlerine ve yasaklarına uymaktır. İslam dininin suretine kavuşanların nefsi emmareleri inkârda ve isyan etmektedir. Bunların imanını, imanının suretidir. Kırdıkları namaz, namazın suretidir. Oruç ve başka ibadetleri de böyledir. Çünkü, nefs-i emmare, insan varlığının temelidir. Herkes (Ben) deyince, nefsinin göstermektedir. İşte, bunların nefsleri iman etmemiş, inanmamıştır. Böyle kimselerin imanları ve ibadetleri hakiki, doğru olabilir mi? Allahü teâlâ, çok merhametli olduğu için, yalnız surete kavuşmayı kabul buyurmuştur. Bunları, razı olduğu Cennetine sokacağını müjdelemiştir. Yalnız kalbin inanmasını kabul buyurması, nefsin inanmasını da şart koşmaması, Onun büyük ihsanıdır.

Evet, Cennet nimetlerinin de, hem suretleri, hem hakikatleri vardır. İslam dininin suretine kavuşanlar, Cennetin suretinden pay alacaklardır. Dünyada, İslam dininin hakikatine kavuşanlar, Cennetin hakikatine kavuşacaklardır. Surete kavuşmuş olanlarla hakikate kavuşmuş olanlar, Cennetin aynı bir meyvesini yiyecek. Fakat, herbiri başka tat alacaktır. Resulullah efendimizin mübarek zevceleri Cennette, Resulullahın yanında olacak, fakat duydukları lezzet başka olacaktır. Eğer, başka olmasaydı, bu mübarek zevcelerin, bütün insanlardan [peygamberlerden] daha üstün olmaları lazım gelirdi. Her üstün olan kimsenin zevcesinin de, bunun gibi üstün olması gerekirdi. Çünkü zevceler, Cennette zevcelerinin yanında olacaktır. İslam dininin suretine kavuşanlar, buna uydukları zaman, ahirette kurtulabileceklerdir. Buna uyanlar, umumi evliyalığa, yani Allahü teâlânın rızasına, sevgisine ermiş demektir. Bununla şereflenen, tasavvuf yoluna girebilecek, (Vilayet-i hassa) denilen özel evliyalığa kavuşabilecek kimse demektir. Bunlar, nefsi emmarelerini itminana ulaştırabilirler. Şunu iyi bilmelidir ki, bu vilayette, yani İslam dininin hakikatinde ilerleyebilmek için, İslam dininin suretini elden bırakmamak lazımdır.

Tasavvuf yolunda ilerlemek, Allahü teâlânın ismini çok zikretmekle olur. Bu zikir de, İslam dininin emrettiği bir ibadettir. Zikretmek, âyet-i kerimelerde ve hadis-i şeriflerde övülmüş ve emredilmiştir. Tasavvuf yolunda ilerleyebilmek için, İslam dininin yasakladığı şeylerden sakınmak şarttır. Farzları yapmak, insanı bu yolda

ilerletir. Tasavvuf yolunu bilen ve yolculara önderlik edebilen bir Rehber [Mürşid] aramak da, İslam dininin emrettiği bir şeydir. Maide suresinin 35. âyetinde, **(Ona kavuşmak için vesile arayınız)** buyuruldu. (Vesile, insan-ı kâmil demektir). Allahü teâlânın rızasına kavuşmak için, İslam dininin sureti de, hakikati de lazımdır. Çünkü, evliyalık üstünlüklerinin hepsi, İslam dininin suretine uymakla ele geçer. Peygamberlik üstünlükleri de, İslam dininin hakikatinin meyveleridir. Her üstünlükte Allahü teâlânın emirlerine ve yasaklarına uymak lazımdır.

Evliyaliğa kavuşturan yol tasavvuftur. Tasavvuf yolunda ilerleyebilmek için, Allah'tan başka her şeyin sevgisini kalbden çıkarmak lazımdır. Allahü teâlânın ihsanı ile, kalb hiçbir şeyi görmez olursa, (Fena) denilen şey hasıl olur. (Seyr-i ilallah) tamam olur. Bundan sonra, (Seyr-i fillah) denilen yolculuk başlar. Böylece, (Beka) denilen şey hasıl olur ki, aranılan da budur. İslam dininin hakikati buradadır. Buna kavuşan zata (Veli) denir ki, Allahü teâlânın razı olduğu, sevdiği kimse demektir. Burada (Nefs-i emmare) mutmainne olur. Nefs, küfürden kurtulup, Allahü teâlânın kaza ve kaderinden razı olur. Allahü teâlâ da, ondan razı olur. Kendini anlar. Büyüklük, kendini beğenmek hastalığından kurtulur.
(2/50)

Fena-fillah, beka-billah

Sual: Evliyaliğa, (Fena-fillah ve beka-billah) deniyor. Bunlar ne demektir?

CEVAP

Fena-fillah, kalbi, Allahü teâlânın beğenmediği şeylerden temizlemek, boşaltmaktır.

Beka-billah, Allahü teâlânın sevdiği şeylerle kalbi doldurmaktır.